

ابا الفضل العباس (ع)

ابا الفضل العباس (ع)

پرسش و پاسخ حلقه های شجره طیبه صالحین بسیج 6 / سیره و تاریخ امام حسین (ع)**- ابا الفضل العباس (ع)**

- ابا الفضل العباس فرزند امیر المؤمنین، برادر سید الشهداء، فرمانده و پرچمدار سپاه امام حسین - علیه السلام - در روز عاشورا بود. عباس در لغت، به معنای شیر بیشه، شیری که شیران از او بگیرند است. [1] مادرش «فاطمه کلایه» بود که بعدها با کنیه «ام البنین» شهرت یافت. امام علی - علیه السلام - پس از شهادت فاطمه زهرا - سلام الله علیها - با ام البنین ازدواج کرد. عباس، ثمره این ازدواج بود. ولادتش را در [2] شعبان سال 26 هجری در مدینه نوشته‌اند و بزرگترین فرزند ام البنین بود و این چهار فرزند رشید، همه در کربلا در رکاب امام حسین - علیه السلام - به شهادت رسیدند. وقتی امیرالمؤمنین شهید شد، عباس چهارده ساله بود و در کربلا 34 سال داشت. کنیه‌اش «ابو الفضل» و «ابو فاضل» بود و از معروفترین لقبهایش، قمر بنی هاشم، سقاء، صاحب لواء الحسین، علمدار، ابو القربه، عبد صالح، باب الحوائج و ... است.

عباس با «لبابه» دختر عبید الله بن عباس (پسر عموی پدرش) ازدواج کرد و از این ازدواج، دو پسر به نامهای عبید الله و فضل یافت. بعضی دو پسر دیگر برای او به نامهای محمد و قاسم ذکر کرده اند.

آن حضرت، قامتی رشید، چهره‌ای زیبا و شجاعتی کم نظیر داشت و به خاطر سیمای جذابش او را «قمر بنی هاشم» می‌گفتند. در حادثه کربلا، سیمت پرچمداری سپاه امام حسین - علیه السلام - و سقایی خیمه های اطفال و اهل بیت امام را داشت و در رکاب برادر، غیر از تهیه آب، نگهداری خیمه ها و امور مربوط به آسایش و امنیت خاندان حسین - علیه السلام - نیز بر عهده او بود و تا زنده بود، دودمان امامت، آسایش و امنیت داشتند. [3]

روز عاشورا، سه برادر دیگر عباس پیش از او به شهادت رسیدند. وقتی علمدار کربلا از امام حسین - علیه السلام - اذن میدان طلبید حضرت از او خواست که برای کودکان تشنه و خیمه‌های بی‌آب، آب تهیه کند. ابو الفضل - علیه السلام - به فرات رفت و مشک آب را پر کرد و در بازگشت به خیمه‌ها با سپاه دشمن که فرات را در محاصره داشتند درگیر شد و دستهایش قطع گردید و به شهادت رسید. البته پیش از آن نیز چندین نوبت، هم‌رکاب با سید الشهداء به میدان رفته و با سپاه یزید جنگیده بود. عباس، مظهر ایثار و وفاداری و گذشت بود. وقتی وارد فرات شد، با آنکه تشنه بود، اما بخاطر تشنگی برادرش حسین - علیه السلام - آب نخورد و خطاب به خویش چنین گفت:

یا نفس من بعد الحسین هونی

و بعده لا کنت ان تکونی

هذا الحسین وارد المنون

و تشریبین بارد المعین

تالله ما هذا فعال دینی

و سوگند یاد کرد که آب ننوشد. [4] وقتی دست راستش قطع شد، این رجز را می‌خواند :

و الله ان قطعتموا یمینی

انی احمای ابداء عن دینی

و عن امام صادق الیقین

نجل النبی الطاهر الامین

و چون دست چپش قطع شد، چنین گفت:

یا نفس لا تخشی من الکفار

و ابشری برحمه الجبار

مع النبی السید المختار

قد قطعوا ببغیهم یساری

فاصلهم یا رب حر النار

شهادت عباس، برای امام حسین (ع) بسیار ناگوار و شکننده بود. جمله پر سوز امام، وقتی که به بالین عباس رسید، این بود: «الآن انکسر ظهری و قلت حیلتی و شمت بی عدوی». [5] و پیکرش، کنار «نهر علقمه» ماند و سیدالشهدا به سوی خیمه آمد و شهادت او را به اهل بیت خبر داد. هنگام دفن شهدای کربلا نیز، در همان محل دفن شد. از این رو امروز حرم ابا الفضل - علیه السلام - با حرم سید الشهداء فاصله دارد.

مقام والای عباس بن علی - علیه السلام - بسیار است. تعابیر بلندی که در زیارتنامه اوست، گویای آن است. این زیارت که از قول حضرت صادق - علیه السلام - روایت شده، از جمله چنین دارد:

«السلام علیک ایها العبد الصالح المطیع لله و لرسوله و لأمیرالمؤمنین و الحسن و الحسین... اشهد الله انک مضیت علی ما مضی به البدریون و المجاهدون فی سبیل الله المناصحون فی جهاد اعدائه المبالغون فی نصره اولیائه الذابون عن أعبائه...» [6] که تأیید و تأکیدی بر مقام عبودیت و صلاح و طاعت او و نیز تداوم خط مجاهدان بدر و مبارزان با دشمن و یاوران اولیاء خدا و مدافعان از دوستان خداست. امام سجاد - علیه السلام - نیز سیمای درخشان عباس بن علی را اینگونه ترسیم فرموده است: «رحم الله عمی العباس فلقد آثر و ابلی و فدا اخاه بنفسه حتی قطعت یداه فابده الله عز و جل بهما جناحین یطیر بهما مع الملائکه فی الجنه کما جعل جعفر بن ابی طالب و ان للعباس عند الله تبارک و تعالی منزله یغبطه بها جمیع الشهداء یوم القیامه» [7] که در آن نیز مقام ایثار، گذشت، فداکاری، جانبازی، قطع شدن دستانش و یافتن بال پرواز در بهشت، هم‌بال با جعفر طیار و فرشتگان مطرح است و اینکه: عمومیم عباس، نزد خدای متعال، مقامی دارد که روز قیامت، همه شهیدان به آن غبطه می‌خورند و رشک می‌برند.

عباس یعنی تا شهادت یکه تازی

عباس یعنی عشق، یعنی پاکبازی

عباس یعنی با شهیدان هم‌نوازی

عباس یعنی يك نیستان تکزازی
عباس یعنی رنگ سرخ پرچم عشق
یعنی مسیر سبز پر پیچ و خم عشق
جوشیدن بحر وفا، معنای عباس

لب تشنه رفتن تا خدا، معنای عباس [8]

در زیارت ناحیه مقدسه نیز از زبان حضرت مهدی - علیه السلام - به او اینگونه سلام داده شده است: «السلام علی ابی الفضل العباس بن امیر المؤمنین، المواسی اخاه بنفسه، الآخذ
لغده من امسه، القادی له، الواقی الساعی الیه بمائه، المقطوعه یداه...» [9]

کربلا کعبه عشق است و من اندر احرام
شد در این قبله عشاق، دو تا تقصیرم
دست من خورد به آبی که نصیب تو نشد
چشم من داد از آن آب روان تصویرم
باید این دیده و این دست دهم قربانی
تا که تکمیل شود حج من و تقدیرم [10]

[1] . لغت نامه دهخدا.

[2] . البیوم نامت اعین بك لم تنم و تسهدت اخری فعز منامها.

[3] . بحار الأنوار، ج 45، ص 41.

[4] . معالی السیطین، ج 1، ص 446. مقتل خوارزمی، ج 2، ص 30.

[5] . مفاتیح الجنان، ص 435.

[6] . سفینه البحار، ج 2، ص 155.

[7] . خلیل شفیعی.

[8] . بحار الأنوار، ج 45، ص 66.

[9] . ای اشکها بریزید، حسان، ص 210. درباره زندگی عباس بن علی علیه السلام. رك: «العباس بن علی»، باقر شریف القرشی، 214 صفحه، دار الکتب الاسلامی.

[10] . انصار الحسین، ص 105. تنقیح المقال، مامقانی، ج 2، ص 133.

جواد محدثی